

Var rädd om skärgården!

Stockholms skärgård är ungefär 2 miljarder år gammal och består av ca 24.000 öar, korbar och skär. Landhöjningen är 30-40 centimeter per hundra år, så det blir mer skärgård för var dag!

Men det finns bara en Stockholms skärgård i världen, den är känslig och den ska vi vara rädda om, så att även våra barnbarn får njuta av detta unika område.

Därför är det viktigt att vår vistelse i skärgården sker på naturens, miljöns och kulturlandskapets villkor. Det är vi människor som måste anpassa oss.

Om du tänker efter en stund, förstår du säkert själv hur du ska handla för att vara snäll mot naturen och kulturarvet på våra skärgårdsöar.

Gör det så slipper vi trötta dig med en massa regler och pekfinger om att inte elda på hällar, inte skräpa ner och inte stora andra människor. En sak bara: tänk på att det ofta är väldigt ont om dricksvatten i skärgården.

Vi vill hälsa dig välkommen till Värmdös skärgård och när du åker härifrån, så ber vi dig lämna den som du vill möta den nästa gång du kommer.

Denna folder har tagits fram i ett samarbete mellan ideella arbetsgrupper på önarna, Värmdö kulturkontor och Rinnmarö LightHouse. Jonas Råhm har målat akvarellerna och Stockholms läns landsting har bidragit till kostnaderna. Foto: Johan Ahlborn, Jon Fjärdhäll.

COPYRIGHT © VÄRMDÖ KULTURKONTOR, RINNMARÖ LIGHTHOUSE

Nämdö

Kommunikationer

Buss från Slussen till Stavsån och därifrån båt. Restid ca 1,5 timmar, varav båt en halv timme. I Stavsån finns även parkeringsmöjligheter om du vill åka egen bil. Men under högsäsong kan det vara svårt att hitta en ledig parkeringsplats. Från april till december kan man även åka från Saltsjöbaden. Saltsjöbanan ansluter från Slussen. P-platser finns.

Att bo

Flera alternativ till Bed&Breakfast och möjlighet att hyra en stuga för längre eller kortare tid. Det finns ingen campingplats, men möjlighet att tälta någon natt.

Att äta

Sommarkrog och kafé. I affären och i gårdsbutiken kan du köpa varor till en egen matsäck.

Guidning

Auktoriserade skärgårdsguider.

Information

Från öns Informationspunkter, Guns Livs och Östanviks gård, kan du få all aktuell information som t ex evenemangstips, telefonnummer till Bed & Breakfast, krogar, taxibåtar, guider, mm.

Guns Livs, Solvik: tel 08-571 563 79, fax 08-571 563 36

Östanviks Gård: tel 08-571 564 18, fax 08-571 561 96

Värmdö Turistbyrå: 08-570 345 67

www.namdö.no

Nämdö

blomstrande hagmarker och karg utskärgård

Anor från vikingatiden

Nämdös historia är ganska väldokumenterad från 1500-talet och framåt. Men att Nämdö var en ö som man besökte även dessförinnan, ger namn som Knarrhamn och Bunkvik belägg för. Knarr kallades en viss typ av vikingaskepp för och bunke var i fornordiska namnet på ett lastutrymme.

Flera kända personer har skrivit om Nämdöskärgården i sina verk. Carl Mikael Bellman, Evert Taube, August Strindberg är bara några som nedtecknat sina intryck från Nämdö. Seglingsbeskrivningar, jordeböcker, skattelängder och mer skönlitterära verk har alla lämnat bidrag till kunskapen om Nämdös historia.

Den äldsta byn är Västerby. Men det är Östanvik som spelat den viktigaste rollen i Nämdös historia, tillsammans med kyrkorna. Idag finns både den gamla privatägda Östanvik med bebyggelse från 1700-talet och lantbruket Östanviks gård, som ägs av Skärgårdsstiftelsen.

Det aktiva jordbruket håller fortfarande öns rika kulturlandskap i hävd. Kyrkan, som ligger mellan Sand och Solvik, byggdes 1876. Ryssarna brände ett kapell på Nämdö under sina härjningar 1719 och häradshövding Blix, Bellmans vän och ägare av gården Östanvik, lät bygga en ny rundkyrka 1798 vid Kyrknäset. Kyrkoruinen finns kvar än idag söder om Östanviksviken vid Kalkberget.

Nämdö skärgård

Nämdö är egentligen en hel liten skärgård med hundratal större och mindre öar. Av församlingens cirka 100 bofasta, bor knappt hälften på själva Nämdö. Orrö, Ekholmen, Mörtö och Uvö är några av de omkringliggande öarna, som länge haft bofast befolkning och har så än idag. I yttre Nämdöskärgården finns också många året-runt-bebodda öar: Biskopsö, Gillinge och Jungfruskär t ex. Här bor familjer som får sin utkomst som mångsysslare, liksom skärgårdsbor i alla tider. De är tillsyningsmän, fiskare, taxibåtsförare och turistguider.

Rikt växt- och djurliv

I Nämdö skärgård finns allt från lummiga skogar till karg utskärgård. På de inre delarna av Nämdö finns ett nästan urskogslignande område, som är helt obebyggt. Här kan man, om man är lite tyst och försiktig, se älg, dovhjort och flera spännande rovfåglar som ormråk, fiskgjuse och havsörn, som då och då kommer jagande från fågelskyddsområdena norr om Nämdö. På nordöstra Nämdö ligger öns högsta berg, Nämdö böte 42 m ö h. Det ingick i den kedja av höga berg längs hela skärgården, där man tände varningseldar när fiender hotade kusten. Från toppen har man en fantastisk utsikt över skärgården!

Ett levande samhälle

I Sand ligger skola och förskola. Här finns också bibliotek och hembygdsgård. I gamla skolan finns Skärgårdsmuseets Nämdö-utställning och en slöjdbod. I Solvik finns året-runt-öppet affär med hemslöjd, souvenirer, apotek- och systemutlämning. Här finns också en sommarkrog. Nämdö är ingen badö, men visst kan man här och var ta sig ner i sjön när sommarsolen steker och värmen blir besvärande.

Läs mer om Nämdö

Jansson, Alfred: *Skärgårdsliv i forna tider*. Hedenstierna, Bertil: *Skärgårdsöar och fiskekorbar, del 2. Från urtid till nutid i Djuro socken*.

Källman, Rolf: *Skärgårdsbygd*.

Eriksson, Maj-Britt: *Notvarp i Nämdö, Frans på Långviks-skär m fl*.

Tidningen Skärgård, som utges av Föreningen Skärgårdsmuseet.

Skärgårdsnatur, som ärligen utges av Skärgårdsstiftelsen. Skärgårdsstiftelsens årsbok 1996, *Nämdö skärgård*.

1. Solvik

Här finns året-runt-öppen butik med hemslojd, post, krog, cykeluthyrning. Här finns också Informationspunkt. Sopmaja och toaletter.

2. Kyrkan

Kyrkan är från 1876 och har inredningsdetaljer från gamla kyrkan på ön. Ljuskronan är skänkt av Skär-Pelle. Läs historien om honom i Strindbergs Skärkarlsliv, den är sann. Sant är också att förebilden till pigan Klara från Hemsöborna ligger begravd på kyrkogården.

3. Prästgårdssvängen

Här ligger den gula prästgårdsbyggnaden från början av 1900-talet.

4. Västanvik

Gul mangårdsbyggnad från 1870-talet, delvis byggd av material från gamla Östanvik. Vägkorset kallas sen gammalt för Skvallertorget.

5. Kyrknäset

På udden ligger ruinerna av den märkliga rundkyrkan som invigdes 1798.

6. Gamla Östanvik

Privatägd 1700-talsgård. I närheten finns också Tyska församlingens i Stockholm före detta barnkoloni i ett pampigt rött hus på en höjd och ruinerna från 1500-talets Östanvik.

7. Östanviks gård

Levande jordbruk och ett öppet kulturlandskap. Här finns en av Nämndös två Informationspunkter och en gårdsbutik.

8. Nämndö Böte

42 meter högt utsiktsberg. Följ stigen från bryggan. De vackra bergformationerna består delvis av 2 miljarder år gammal urkalksten.

9. Långvik

Gammalt torpställe med välhåvade betesmarker och vacker flora. Här kan man bada. Här finns också bra hamn och sopmaja.

10. Skärvassa

Ett gammalt fiskeläge, som idag består mest av fritidsbebyggelse.

11. Krokvik

Gammalt prästboställe.

12. Tjustvik

Fritidshusområde.

13. Västerby

Nämndös förmodligen äldsta bosättning.

14. Bunkvik

Namnet tyder på att här var ett sjöviste eller en tilläggsplats under vikingatiden. Bunke, var nämligen beteckningen på vikingaskeppens lastutrymme.

15. Björkliden

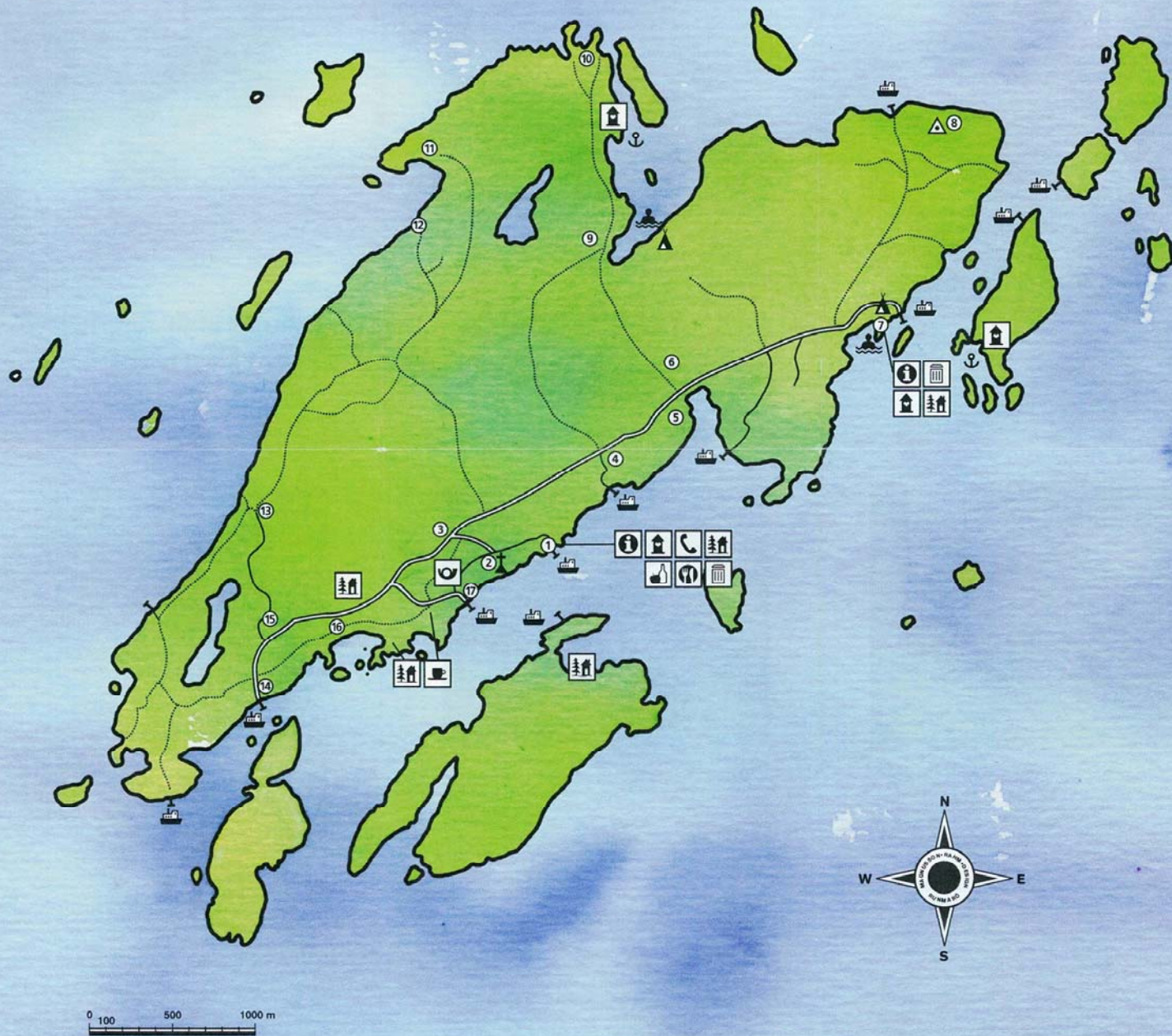
Ett gammalt skomakarboställe.

16. Västeräng

Gården uppfördes på 1870-talet. Här bedrivs idag bl a trädgårdsodling.

17. Sand

Skola, hembygdsgård, post och bibliotek. Gamla skolan med ett litet museum, slojdbod och kafé.

Vägbeskrivning

Landsvägen mellan Östanvik och Bunkvik samt avtagsvägarna till Solvik, Sand och Västerby är av normal grusvägsstandard. Sträckorna Böte - Östanvik, Västanvik - Långvik och Bunkvik - Källsäng är bredare skogsstigar. Det går att cykla och dra barnvagn, men det skumpar en del. Övriga stigar på kartan är just stigar.

Teckenförklaring

	Information		Servering/Dageri		Naturhamn		Utkiksplats
	Telefon		Hotell/Vandrarhem		Båttförbindelse		Ångbåtsbrygga
	Post/Brevlåda		Restaurang		Tältmöjlighet		Gångstig
	Sopmaja		Rum & frukost/Stuga		Badmöjlighet		Mindre väg
	Toalett		Affär/Kiosk		Kyrka/Kapell		Väg
					Roddstålsled		